

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็งแนวทางหนึ่ง คือ การสร้างศักยภาพของประเทศให้ทัดเทียมและสามารถแข่งขัน กับนานาประเทศในตลาดการค้าเสรีที่มีการแข่งขันสูงอย่างในปัจจุบัน ซึ่งเราจะต้องพัฒนาความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน และปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิต คือคุณภาพของแรงงาน ดังนั้นในมาตรฐานที่หลายประเทศใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาดกกลางทางการค้าจะมีเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพของแรงงาน โดยเฉพาะเรื่องของ “ความปลอดภัยในการทำงาน” ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่น่ามาเป็นข้อต่อรองในการบริหารจัดการและการละเลยในเรื่องสิทธิมนุษยชน สำหรับผู้ใช้แรงงาน

สิ่งที่จำเป็นสำคัญประการหนึ่งในการแก้ไขปัญห การประสพอันตรายเนื่องจากการทำงานก็คือการให้ความรู้แก่ผู้ใช้แรงงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง ให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานอย่างปลอดภัย ซึ่งต้องอาศัยความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง เจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมถึงองค์กรต่าง ๆ ในการดำเนินการหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ “ความร่วมมือของฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างเป็นหัวใจแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานความปลอดภัยในระดับสถานประกอบการ” ความปลอดภัยในการทำงานมีความเกี่ยวข้องกับทั้ง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ของประเทศ ซึ่งถือเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในกลุ่มความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) (รายงานการจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ ครั้งที่ 19 : สารรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน)

รัฐบาลตระหนักดีว่า ความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงานของลูกจ้างเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชาติ รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทยให้ก้าวไปสู่มาตรฐานระดับสากล โดยได้เตรียมการที่จะยกระดับการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงานขึ้นเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยประกาศเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้หน่วยราชการรัฐทุกแห่ง รวมทั้งภาคเอกชนและประชาสังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่องในการผลักดัน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงานขึ้นในวงกว้าง ทั้งนี้ นอกจากเป็นการลดผลกระทบและความสูญเสียต่อแรงงาน ผู้ประกอบการ และบุคคลในครอบครัวอันเนื่องมาจากความ

ไม่ปลอดภัยในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของชาติในภาพรวมแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของแรงงานและเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในสายตาของต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ ถึงมาตรฐานทางด้านความปลอดภัยในการทำงาน และสิทธิมนุษยชน (รายงานการจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ ครั้งที่ 19: สารรอนายกรัฐมนตรี)

จากสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยในการทำงานที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความปลอดภัยในการทำงาน ออกกฎหมายขึ้นมาบังคับใช้เพื่อมุ่งหวังให้อัตราการเกิดอุบัติเหตุและความไม่ปลอดภัยในการทำงานลดลง ซึ่งกลายเป็นจุดเริ่มต้นที่ผลักดันให้มีการกำหนดมาตรฐาน เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานและพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานให้ดียิ่งขึ้น (<http://www.siamhrm.com>)12/3/2005

การสร้างเสริมความปลอดภัยให้เกิดขึ้นในที่ทำงานมีความสัมพันธ์โดยตรงกับจิตสำนึกด้านความปลอดภัยและความรับผิดชอบของทุกคน ตั้งแต่พนักงานระดับล่างสุดที่เกี่ยวข้องกับการทำงานกับเครื่องจักรกลหรืออยู่ในกระบวนการผลิตโดยตรง เรื่อยขึ้นไปจนถึงผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายหรือวางแผน ตลอดจนระดับกรรมการผู้จัดการและเจ้าของกิจการโดยไม่มีข้อยกเว้น การพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบทั่วทั้งองค์กรจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งยวดซึ่งจะต้องกระทำอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และจริงจัง จึงจะป้องกันความสูญเสียจากเหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ อันอาจจะเกิดขึ้นอย่างไม่คาดฝันได้ (วิฑูรย์ สิมะโชติ 2536 : บทคัดย่อ)

จากการที่ ทีไอที ได้แปลงสภาพสู่การเป็นบริษัทมหาชน ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรบุคคล ก็ได้แปลงสภาพสู่การเป็น “สถาบันวิชาการ ทีไอที” ที่มุ่งเน้นการพัฒนานุเคราะห์ของ ทีไอที เพื่อให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่การดำเนินการในรูปแบบธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการแสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำในเรื่องกระบวนการคิด ทักษะการเรียนรู้ วัฒนธรรม และขีดความสามารถ โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาลตามโครงการพัฒนานุเคราะห์ของทีไอทีในเรื่องของ e-people, e-company, e-government and e-Thailand ผลที่ตามมาจึงมีการจัดตั้งศูนย์กลางจัดการความรู้โดยมุ่งเน้นความรู้ของ ทีไอที เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของ ทีไอที รวมถึงอุตสาหกรรมอื่นๆ ผ่านความเชื่อที่ว่า “ความรู้ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในอนาคต” ภารกิจหลักของ สถาบันวิชาการทีไอที คือการพัฒนาให้บุคลากรมีความสามารถตามท้องถื่นต้องการ ทำให้สถาบันวิชาการ ทีไอที ต้องจัดเตรียมหลักสูตรที่มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนานุเคราะห์ของทีไอที

ในทุกระดับ อีกทั้งได้มีการจัดทำหลักสูตรสำหรับบุคคลภายนอกหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับด้านโทรคมนาคมที่ให้กับบุคคลและองค์กรภายนอกที่ความสนใจต้องการฝึกอบรมด้วย

สถาบันวิชาการทีโอที ได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตร ความปลอดภัยในการทำงาน ตามที่กฎหมายกำหนดในเรื่อง กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน เป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้สถานประกอบการถือปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยและสุขภาพที่ดีปราศจากอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานตลอดมา

จากรายงานสถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานของ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ในปี พ.ศ. 2550 มีพนักงานประสบอันตรายเนื่องจากการปฏิบัติงานให้กับ ทีโอที ในปี พ.ศ.2549 จำนวน 51 ราย ในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 37 ราย ดังนั้น หากหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการค้นหาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุรวมทั้งมีการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบการเกิดอุบัติเหตุเหล่านี้จะลดลงได้ (สถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานของ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)2551 : 4)

การฝึกอบรม เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความปลอดภัยในการทำงาน เพราะมีขั้นตอนตั้งแต่ การเริ่มต้นสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน การสร้างมุมมองและทัศนคติที่ดี และส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัย ลดอุบัติเหตุ การสูญเสีย การเสี่ยงภัยจากการทำงานให้น้อยลง

ทั้งนี้ หากผู้บริหาร พนักงาน ตลอดจนลูกจ้างทุกระดับ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานร่วมกัน มีความรู้สึกในความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านความปลอดภัยในการทำงานร่วมกัน ก็จะทำให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงานได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ (ณรงค์ ณ เชียงใหม่ 2537 : 83)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสำเร็จในการจัดการหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ในการปรับปรุงการจัดหลักสูตร การวางแผนประจำปี อันจะเป็นผลให้ การจัดการหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์ต่อสถาบันวิชาการทีโอที ต่อไป

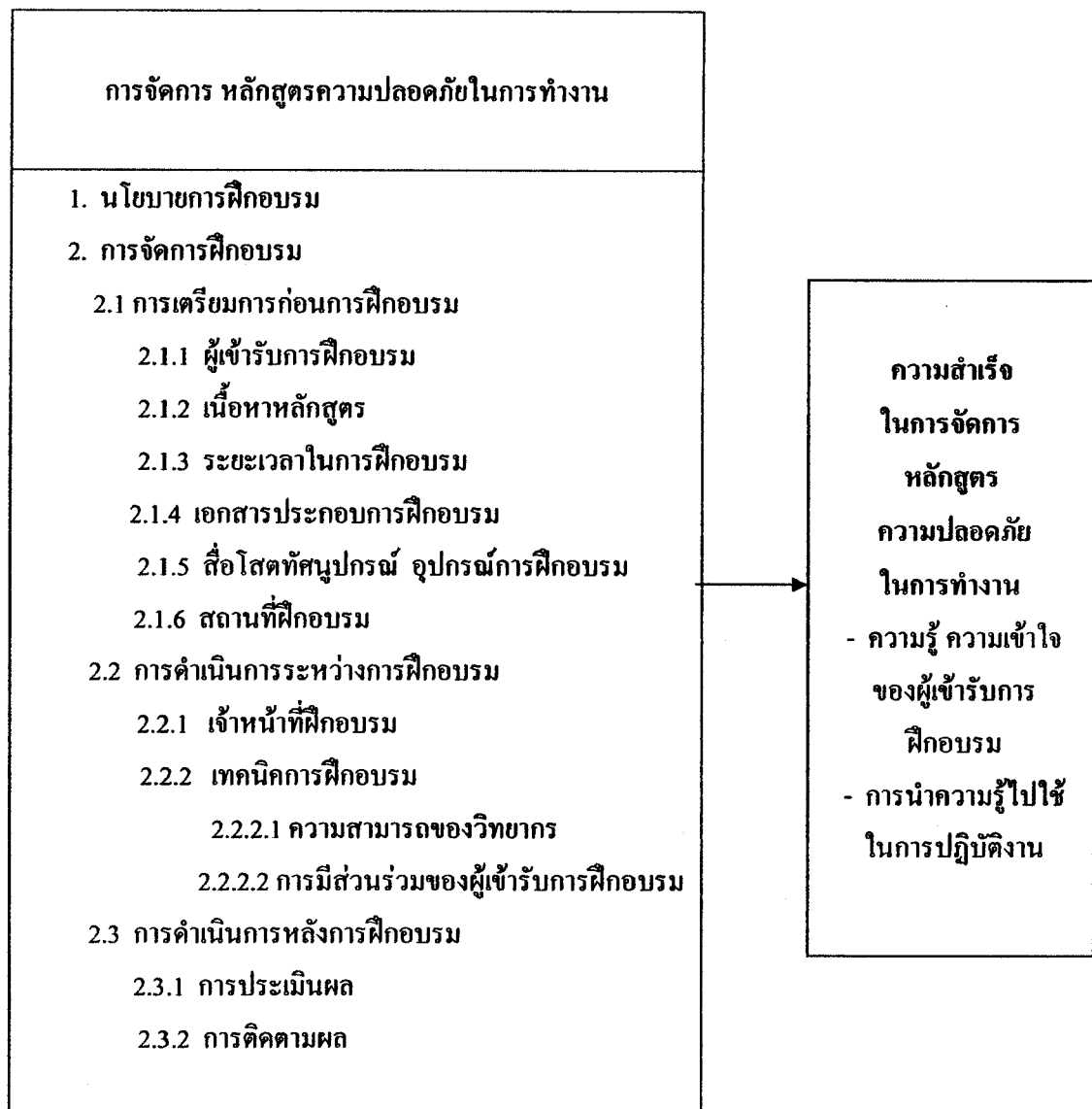
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการจัดการหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน ของสถาบันวิชาการทีโอที

2.2 เพื่อศึกษาความสำเร็จในการจัดการหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน ของสถาบันวิชาการทีโอที

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จในการจัดการหลักสูตร ความปลอดภัยในการทำงาน ของสถาบันวิชาการทีโอที มีดังต่อไปนี้

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยมีดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ทำการศึกษา คือพนักงานที่โอที ที่เข้ารับการฝึกอบรม ในหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน ของสถาบันวิชาการที่โอที จำนวน 272 คน ในปี พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2549

4.2 ขอบเขตด้านหลักสูตร

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน ของสถาบัน วิชาการที่โอที ประกอบด้วย

4.2.1 หลักสูตรความปลอดภัยในการทำงานด้านสายคอนนอก รวม 76 คน
จำนวน 3 รุ่น ดังต่อไปนี้

รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 4 – 10 กรกฎาคม พ.ศ.2547 จำนวน 24 คน

รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 18 – 21 ตุลาคม พ.ศ.2547 จำนวน 19 คน

รุ่นที่ 3 ระหว่างวันที่ 1 – 4 พฤศจิกายน พ.ศ.2547 จำนวน 24 คน

4.2.2 หลักสูตรความปลอดภัยในการทำงานด้านช่าง (ตอนนอก) รวม 124 คน
จำนวน 6 รุ่น ดังต่อไปนี้

รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 14 – 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2548 จำนวน 21 คน

รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 21 – 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2548 จำนวน 19 คน

รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 24 – 25 ตุลาคม พ.ศ.2549 จำนวน 26 คน

รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 30 – 31 ตุลาคม พ.ศ.2549 จำนวน 20 คน

รุ่นที่ 3 ระหว่างวันที่ 13 – 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 จำนวน 22 คน

รุ่นที่ 4 ระหว่างวันที่ 16 – 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 จำนวน 16 คน

4.2.3 หลักสูตรความปลอดภัยในการทำงานด้านช่าง (ตอนใน) รวม 72 คน
จำนวน 4 รุ่น ดังต่อไปนี้

รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 28 – 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2548 จำนวน 20 คน

รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 13 – 14 ธันวาคม พ.ศ.2548 จำนวน 19 คน

รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 20 – 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 จำนวน 18 คน

รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 27 – 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 จำนวน 15 คน

4.3 ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ระยะเวลาที่ใช้ทำการศึกษาผู้เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2549

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 หลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง หลักสูตรที่สถาบันวิชาการทีโอที ดำเนินการจัดอบรมในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2549 มีหลักสูตร ดังต่อไปนี้

5.1.1 หลักสูตรความปลอดภัยในการทำงานด้านสายต่อนอก

5.1.2 หลักสูตรความปลอดภัยในการทำงานด้านช่าง (ตอนนอก)

5.1.3 หลักสูตรความปลอดภัยในการทำงานด้านช่าง (ตอนใน)

5.2 การจัดการหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน ในเรื่อง นโยบายการฝึกอบรม และการจัดการการฝึกอบรม

5.3 นโยบายการฝึกอบรม หมายถึง นโยบายด้านความปลอดภัยในการทำงานที่ กฎหมายได้กำหนดให้จัดการฝึกอบรม โดยสถาบันวิชาการทีโอทีเป็นผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรม

5.4 การจัดการการฝึกอบรม หมายถึง การดำเนินงานในด้านการเตรียมการก่อนการ ฝึกอบรม การดำเนินการระหว่างการฝึกอบรม และ การดำเนินหลังการฝึกอบรม

5.5 การเตรียมการก่อนการฝึกอบรม หมายถึง การดำเนินงานในเรื่อง ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรม เนื้อหาหลักสูตร ระยะเวลาในการฝึกอบรม เอกสารประกอบการฝึกอบรม สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ อุปกรณ์การฝึกอบรม และสถานที่ฝึกอบรม

5.6 การดำเนินการระหว่างการฝึกอบรม หมายถึง การดำเนินงานในเรื่อง เจ้าหน้าที่ ฝึกอบรม และเทคนิคการฝึกอบรม

5.7 การดำเนินการหลังการฝึกอบรม หมายถึง การดำเนินงานในเรื่อง การประเมินผล และติดตามผล

5.8 เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรม ผู้ประสานงานที่ ดี ประสานงานทุกฝ่าย ทั้งส่วนงาน คอยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและคณะ วิทยากร เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ

5.9 เทคนิคการฝึกอบรม หมายถึง ความสามารถของวิทยากร และการมีส่วนร่วมของผู้ เข้ารับการฝึกอบรม

5.10 ความสำเร็จในการจัดการหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง โครงการฝึกอบรมได้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้ในเรื่อง

5.10.1 ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5.10.2 การนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ซึ่งวัดโดยแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น

5.11 ผู้เข้ารับการฝึกอบรม หมายถึง พนักงานทีโอที จำกัด (มหาชน) ที่เข้ารับการฝึกอบรม ปี พ.ศ.2547 – พ.ศ. 2549 ในหลักสูตร ความปลอดภัยในการทำงาน

5.12 ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับ ความสูญเสียจากอุบัติเหตุและสาเหตุของอุบัติเหตุ อันตรายและการป้องกันในการทำงาน อันตรายจากการทำงานใกล้สายไฟฟ้า การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (PPD) และการใช้เครื่องมืออย่างปลอดภัย กฎหมายความปลอดภัย และการปฐมพยาบาล

5.13 การนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

5.14 ความปลอดภัยในการทำงาน (Occupational Safety and Health) หมายถึง ความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานที่ปราศจากอันตราย ไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ พิการ หรือการสูญเสียจากการทำงาน รวมถึงสภาวะการณ์ที่ปราศจากอันตราย โดยมีการกำหนดกิจกรรมด้านความปลอดภัยให้เกิดความเสี่ยงน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

5.15 สถาบันวิชาการทีโอที (TOT Academy) หมายถึง สถาบันวิชาการทีโอทีซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากร ของ บริษัท ทีโอที จำกัด(มหาชน)

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงความสำเร็จในการจัดการหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงานของสถาบันวิชาการทีโอที

6.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการจัดหลักสูตร และการวางแผนการจัดหลักสูตร ของสถาบันวิชาการทีโอทีได้

6.3 องค์กรอื่นๆสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการจัดการหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงานของหน่วยงานได้